

QO'QON DAVLAT
PEDAGOGIKA INSTITUTI
ILMIY XABARLARI
(2025-yil 1-son)

SAN'ATSHUNOSLIK
ART HISTORY

SHAHAR MADANIYATINI SHAKLLANTIRISHDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARINING ROLI

Xafiza Abdullayeva Olimho'jaevna

*O'zbekiston davlat san'at va madaniyat instituti,
Madaniyat va san'at menejmenti kafedrası dotsenti v.b.
hafiza05550@mail.ru*

Annotatsiya: Mazkur maqola shahar madaniyatini rivojlantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) o'rnini tahlil qilishga bag'ishlangan. Shahar aholisi turmush darajasini oshirishda raqamli xizmatlar, elektron boshqaruv tizimlari, shuningdek, axborot texnologiyalarining madaniy va ijtimoiy aloqalarni rivojlantirishdagi roli yoritiladi. Shuningdek, O'zbekistonda AKT yordamida amalga oshirilayotgan loyihalar misolida shahar madaniyati va hayot tarzi o'zgarishlari ko'rib chiqiladi.

Kalit so'zlar: shahar madaniyati, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, raqamli transformatsiya, elektron xizmatlar, O'zbekiston, innovatsiyalar.

РОЛЬ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ФОРМИРОВАНИИ ГОРОДСКОЙ КУЛЬТУРЫ

Аннотация: Статья посвящена анализу роли информационно-коммуникационных технологий (ИКТ) в развитии городской культуры. В ней освещается влияние цифровых услуг, электронных систем управления и информационных технологий на повышение уровня жизни городских жителей, а также их роль в развитии культурного и социального взаимодействия. Кроме того, изменения в городской культуре и образе жизни рассматриваются на примере проектов, реализуемых в Узбекистане с помощью ИКТ.

Ключевые слова: городская культура, информационно-коммуникационные технологии, цифровая трансформация, электронные услуги, Узбекистан, инновации.

THE ROLE OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN SHAPING URBAN CULTURE

Annotation: This article is dedicated to analyzing the role of information and communication technologies (ICT) in the development of urban culture. It highlights the impact of digital services, electronic governance systems, and information technologies on improving the living standards of urban residents, as well as their role in fostering cultural and social

interactions. Furthermore, changes in urban culture and lifestyle are examined through the example of projects being implemented in Uzbekistan with the help of ICT.

Keywords: urban culture, information and communication technologies, digital transformation, electronic services, Uzbekistan, innovations.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli inqilob davrida shahar madaniyati shakllanishida axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ahamiyati tobora ortib bormoqda. AKT nafaqat iqtisodiyot va boshqaruv sohalarini, balki ijtimoiy va madaniy hayotni ham tubdan o‘zgartiradi. Ayniqsa, shaharlarda zamonaviy texnologiyalar orqali fuqarolarga taqdim etilayotgan qulayliklar ularning hayot sifatini oshirishga xizmat qiladi. Ushbu maqolada shahar madaniyati tushunchasi va uning AKT bilan o‘zaro bog‘liqligi, O‘zbekistondagi tajribalar va istiqbolli yo‘nalishlar muhokama qilinadi.

ASOSIY QISM

Bugungi globallashuv va raqamli inqilob davrida shahar madaniyatini shakllantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) muhim o‘rin tutmoqda. AKT nafaqat iqtisodiyot va boshqaruv tizimlarini, balki ijtimoiy va madaniy hayotni ham tubdan o‘zgartiradi. Ayniqsa, shaharlarda zamonaviy texnologiyalar orqali fuqarolarga taqdim etilayotgan qulayliklar ularning turmush sifatini yaxshilashga xizmat qiladi. Shahar madaniyati shaharda yashovchi aholining turmush tarzi, ijtimoiy aloqalari, qadriyatlari va jamoaviy hayotini aks ettiradi. Bu madaniyatni rivojlantirish uchun zamonaviy texnologiyalarni jalb qilish zarur. AKT axborotni yig‘ish, qayta ishlash va yetkazishda texnologik yechimlarni qamrab oladi[1]. Raqamli xizmatlar, masofaviy ta’lim tizimlari, raqamli kutubxonalar va madaniy platformalar shahar aholisi intellektual va ijtimoiy hayotini boyitishda muhim ahamiyatga ega.

Shahar madaniyatida AKTning bir nechta muhim jihatlari bor. Eng avvalo, elektron boshqaruv tizimlari fuqarolar hayotini soddalashtiradi. Masalan, O‘zbekistonda “Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali” orqali kommunal xizmatlar uchun to‘lovlar, shaxsiy ma’lumotlarni ro‘yxatdan o‘tkazish yoki ruxsatnomalarni olish kabi jarayonlar osonlashgan[2]. Bundan tashqari, AKT madaniy va ijtimoiy aloqalarni rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. Ijtimoiy tarmoqlar, onlayn forumlar va mobil ilovalar orqali fuqarolar bir-biri bilan fikr almashish, yangi tashabbuslarni qo‘llab-quvvatlash imkoniyatiga ega bo‘lishmoqda. Raqamli ta’lim va ma’rifat esa shahar madaniyatini rivojlantirishning yana bir muhim jihatini hisoblanadi. O‘zbekistonda Ziyonet platformasi yoshlar uchun keng imkoniyatlar yaratmoqda.

Bundan tashqari, shahar infratuzilmasini boshqarishda ham AKTning o‘rni katta. Smart-city (aqlli shahar) texnologiyalari yordamida transport, yo‘llar va kommunal xizmatlarni boshqarish sezilarli darajada takomillashmoqda. Toshkent shahrida amalga oshirilayotgan “Tashkent City” loyihasi buning yaqqol misoli bo‘la oladi.

O‘zbekistonda AKTdan foydalanish orqali shahar madaniyatini rivojlantirishga qaratilgan loyihalar jadal rivojlanmoqda. Elektron hukumat tizimlari, smart-city texnologiyalari va

madaniy tadbirlar uchun yaratilgan raqamli platformalar bu sohadagi muvaffaqiyatlarni yanada mustahkamlamoqda. Shuningdek, Toshkent[3], Samarqand[4] va boshqa yirik shaharlarda aqlli yoritish tizimlari, xavfsizlik kameralarini o‘rnatish va raqamli to‘lov tizimlari keng joriy etilmoqda.

Shu bilan birga, AKTdan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjud. Raqamli tengsizlik masalasi haligacha dolzarb bo‘lib qolmoqda, chunki chekka hududlardagi aholi raqamli infratuzilma bilan yetarlicha ta‘minlanmagan. Texnologiyalarga haddan tashqari qaramlik insonlarning ijtimoiy muloqotini cheklashi va jismoniy faoliyatini kamaytirishi mumkin. Shuningdek, shaxsiy ma‘lumotlarning xavfsizligini ta‘minlash masalasi ham jiddiy e‘tiborni talab qiladi.

Xulosa qilib aytganda, AKT shahar madaniyatini rivojlantirishda o‘ziga xos katalizator vazifasini o‘tamoqda. O‘zbekistonda davlat xizmatlari, ta‘lim, madaniyat va infratuzilma sohalarida bu texnologiyalardan foydalanish yuqori natijalar bermoqda. Kelgusida AKT imkoniyatlarini yanada kengaytirish va ularni aholining barcha qatlamlariga teng taqsimlash zarur. Chekka hududlarda AKT infratuzilmasini rivojlantirish, raqamli savodxonlikni oshirish va shaxsiy ma‘lumotlar xavfsizligini ta‘minlash uchun maxsus qonunchilik bazasini takomillashtirish zarur. AKTning to‘g‘ri va oqilona qo‘llanilishi shahar madaniyatini yuksaltirish va aholi turmush sifatini oshirishda muhim rol o‘ynashi shubhasiz.

MANBALAR SHARXI VA MUNOZARA

Elektron boshqaruv tizimlari va fuqarolar uchun qulayliklar

Shahar madaniyatini rivojlantirishda elektron boshqaruv tizimlari va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) fuqarolar hayotini soddalashtirish va turmush sifatini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Elektron boshqaruv tizimlari davlat xizmatlarini raqamlashtirish orqali nafaqat aholiga xizmat ko‘rsatish jarayonini tezlashtiradi, balki bu xizmatlarni shaffof va oson foydalanish imkonini ham beradi.

Masalan, O‘zbekistonda faoliyat yuritayotgan “Yagona interaktiv davlat xizmatlari portali” fuqarolar uchun keng imkoniyatlarni taqdim etmoqda[2]. Ushbu platforma orqali kommunal to‘lovlarni amalga oshirish, shaxsiy hujjatlarni ro‘yxatdan o‘tkazish, turli ruxsatnomalarni olish kabi jarayonlar ancha qulay va tez bajarilmoqda. Fuqarolar ortiqcha navbatlarda vaqt sarflashdan ozod bo‘lib, xizmatlardan masofadan turib foydalanish imkoniyatiga ega bo‘lmoqdalar. Shuningdek, elektron hujjatlar almashinuvi jarayonlari davlat idoralarining samaradorligini oshirishga yordam bermoqda.

Elektron boshqaruv tizimlari fuqarolar bilan davlat idoralari o‘rtasidagi aloqani kuchaytirib, ularni interaktiv xizmatlardan foydalanishga undaydi. Natijada, aholining davlat xizmatlariga bo‘lgan ishonchi ortib, shahar madaniyatining yangi bosqichga ko‘tarilishiga zamin yaratiladi. Bu jarayon, ayniqsa, katta shaharlarda vaqtni tejash va jarayonlarni avtomatlashtirish orqali fuqarolar hayotiga sezilarli qulaylik kiritmoqda.

Shu bilan birga, elektron boshqaruv tizimlari davlat boshqaruvidagi korrupsiya va byurokraziyani kamaytirish imkonini ham beradi. Fuqarolar turli jarayonlarda ochiq-

oshkoralikka ishonch hosil qilgan holda, o‘z huquqlarini amalga oshirishlari osonlashmoqda. Elektron tizimlarning rivoji nafaqat shahar infratuzilmasining modernizatsiyasi uchun, balki fuqarolarning raqamli madaniyatini shakllantirish uchun ham mustahkam asos bo‘lib xizmat qiladi.

Madaniy va ijtimoiy aloqalarni rivojlantirish

Shahar madaniyatini shakllantirishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining (AKT) asosiy vazifalaridan biri madaniy va ijtimoiy aloqalarni rivojlantirishdir. Zamonaviy texnologiyalar insonlar o‘rtasidagi muloqot va hamkorlikni kuchaytirishga xizmat qilmoqda. Ijtimoiy tarmoqlar, onlayn forumlar va turli xil raqamli platformalar shaharliklar uchun yangi imkoniyatlar yaratib, ular o‘rtasidagi aloqalarni mustahkamlaydi. Ushbu vositalar shahar aholisini yagona maqsad va tashabbuslar atrofida birlashtirishda muhim ahamiyat kasb etadi[5,14].

Ijtimoiy tarmoqlar va onlayn guruhlar shaharliklarning turli masalalar bo‘yicha o‘zaro fikr almashishi va muammolarni birgalikda hal qilishi uchun qulay sharoit yaratadi. Masalan, mahallalar darajasida tashkil etilgan ijtimoiy guruhlar fuqarolarni bir-biriga yaqinlashtirib, ular o‘rtasida ijtimoiy birdamlikni kuchaytiradi. Toshkent shahri va boshqa yirik shaharlardagi turar-joy massivlarida AKT vositalari yordamida tashkil etilgan mahalla guruhlari bunga yorqin misol bo‘la oladi. Bu guruhlar orqali fuqarolar mahalliy masalalar, madaniy tadbirlar va ijtimoiy loyihalar haqida o‘z vaqtida xabardor bo‘lishadi.

Madaniy aloqalarni rivojlantirishda esa AKTning imkoniyatlari yanada kengroqdir. Raqamli texnologiyalar yordamida san‘at va madaniyat namunalari global miqyosda keng targ‘ib qilinmoqda. Virtual muzeylar, onlayn ko‘rgazmalar, elektron kutubxonalar va raqamli konsert platformalari shaharliklarning madaniy ehtiyojlarini qondirishda katta rol o‘ynaydi. Shahar aholisi endilikda o‘z uyidan chiqmagan holda milliy va xalqaro madaniy tadbirlarda ishtirok etishi, turli xalqlar madaniyati bilan tanishishi mumkin. O‘zbekistonda tashkil etilgan turli madaniy onlayn platformalar, masalan, san‘at va ijod ahlining raqamli namoyishlarini taqdim etuvchi saytlar va ilovalar bunga misol bo‘lib xizmat qiladi.

Bundan tashqari, AKT madaniy hamkorlik va muloqotni osonlashtirish orqali turli madaniy guruhlar o‘rtasida o‘zaro anglashuvni kuchaytiradi. Bu esa jamiyatdagi madaniy xilma-xillikni saqlash va mustahkamlash uchun imkon beradi. Madaniy tadbirlarning onlayn shaklda o‘tkazilishi va ommalashishi fuqarolarning ularga erkin va teng qatnashish imkoniyatini oshiradi.

Raqamli ta’lim va ma’rifat: yangi imkoniyatlar va istiqbollar

Raqamli texnologiyalar bugungi kunda ta’lim va ma’rifat sohasida inqilobiy o‘zgarishlarni amalga oshirmoqda. Ta’lim jarayonlariga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini keng joriy etish nafaqat o‘quvchilar va talabalarning bilim olish imkoniyatlarini oshiradi, balki ma’rifiy resurslardan foydalanishni ham sezilarli darajada kengaytiradi. Raqamli ta’lim va ma’rifat, avvalo, bilim olish jarayonini interaktiv, moslashuvchan va ommabop qiladigan vositalar orqali rivojlanmoqda.

Raqamli ta’limning asosiy afzalliklaridan biri – ma’lumotga kirish imkoniyatining kengayishi. Elektron darsliklar, onlayn o‘quv platformalari va raqamli kutubxonalar ta’lim oluvchilarga cheklovlarisiz bilim olish imkonini beradi. Masalan, O‘zbekistonda tashkil etilgan “Ziyonet” portali va boshqa raqamli resurslar o‘quvchilar hamda talabalar uchun keng qamrovli elektron materiallarni taqdim etmoqda. Ushbu resurslar o‘quv jarayonlarini innovatsion vositalar bilan boyitib, o‘quvchilarning intellektual rivojlanishiga xizmat qilmoqda.

Raqamli ma’rifat esa zamonaviy jamiyatning asosiy talablariga mos keluvchi madaniy va ma’naviy bilimlarni targ‘ib qilishda muhim ahamiyat kasb etadi. Ma’rifatga oid turli mavzularni yorituvchi onlayn platformalar, vebinarlar, podkastlar va elektron nashrlar aholini zarur bilim va ma’lumotlar bilan ta’minlaydi. Raqamli formatda taqdim etilgan ma’rifiy kontent milliy madaniyatni global miqyosda targ‘ib qilish imkoniyatini ham kengaytirmoqda[5];[6].

Shuningdek, raqamli texnologiyalar masofaviy ta’limni joriy etish orqali ta’lim olishda teng imkoniyatlarni yaratmoqda. Onlayn kurslar va veb-darslar chekka hududlarda yashovchi o‘quvchilar va talabalarga sifatli ta’lim olish imkoniyatini taqdim etadi. Masalan, xalqaro tan olingan onlayn platformalar, jumladan *Coursera*, *edX* va *Khan Academy*, dunyoning istalgan nuqtasidan kirish mumkin bo‘lgan darslar va sertifikatlar taqdim etmoqda. Bu esa raqamli ta’limning global ko‘lamdagi ahamiyatini yana bir bor tasdiqlaydi[5,11].

Raqamli ta’lim va ma’rifatni rivojlantirishda mobil ilovalar ham katta rol o‘ynamoqda. O‘quvchilarning yoshiga moslashtirilgan ta’lim ilovalari bilim olish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Bolalar uchun interaktiv o‘yinlar, o‘quv dasturlari va virtual laboratoriyalar innovatsion usullar orqali ularda yangi bilimlarni o‘zlashtirishga yordam bermoqda.

Raqamli ta’lim va ma’rifat bugungi global jamiyatda muhim o‘rin tutadi. Bu jarayon, bir tomondan, ta’lim sifatini oshirish va uni ko‘pchilik uchun ommabop qilishga xizmat qilsa, boshqa tomondan, milliy va xalqaro ma’rifiy merosni saqlash va targ‘ib qilish uchun qulay imkoniyatlarni yaratadi. Shu sababli, AKT sohasidagi rivojlanishlarni ta’lim va ma’rifat sohalarida keng tatbiq etish nafaqat kelajak avlodning intellektual salohiyatini oshirish, balki jamiyatni umumiy ravishda yuksaltirish uchun asosiy omillardan biri bo‘lib qoladi.

Shahar infratuzilmasini boshqarishdagi zamonaviy yondashuvlar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ahamiyati

Bugungi kunda shaharlarda aholining tez sur’atlarda ko‘payishi, urbanizatsiya jarayonining jadallashuvi va turmush tarzi o‘zgarishlari shahar infratuzilmasini samarali boshqarishni zamon talabi sifatida kun tartibiga qo‘ymoqda. Shahar infratuzilmasi nafaqat transport tizimlari, kommunal xizmatlar va jamoat joylarini o‘z ichiga oladi, balki u aholining yashash sifati va qulayligini ta’minlovchi muhim omil sifatida qaraladi. Zamonaviy texnologiyalar, xususan, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT), ushbu jarayonda asosiy vosita sifatida o‘z ahamiyatini namoyon etmoqda[6].

Shahar infratuzilmasini boshqarishda “aqlli shahar” konsepsiyasi yetakchi o‘rinni egallamoqda. Ushbu konsepsiya infratuzilmaning barcha bo‘g‘inlarini raqamli boshqaruv tizimlari bilan integratsiya qilishni nazarda tutadi. Masalan, transport tizimida raqamli

boshqaruv orqali yo‘llardagi tirbandliklarni kamaytirish, jamoat transporti harakatini optimallashtirish va aholiga real vaqt rejimida ma’lumot yetkazib berish imkoniyati yaratilmoqda. Bunday tizimlar, masalan, yo‘lovchi oqimini kuzatish va rejalashtirish uchun *IoT (Internet of Things)* texnologiyalaridan foydalanadi[6,3].

Shahar infratuzilmasida kommunal xizmatlarni boshqarish raqamli tizimlar yordamida yanada samarali amalga oshirilmoqda. Elektr, suv va gaz ta’minoti tizimlarida “aqlli hisoblagichlar”ni joriy qilish orqali energiya va resurslarni tejash imkoniyati yaratiladi. Shuningdek, axborot tizimlari yordamida aholining shikoyatlari va takliflarini onlayn tartibda qabul qilish, ularga tezkorlik bilan javob berish imkoni yuzaga kelmoqda. Bu esa nafaqat xizmat ko‘rsatish sifatini oshiradi, balki aholining davlat idoralari bilan muloqotini ham osonlashtiradi.

Jamoat xavfsizligini ta’minlashda raqamli texnologiyalarning o‘rni ham alohida ahamiyatga ega. Kuzatuv kameralari, xavfsizlik tizimlari va favqulodda vaziyatlarda tezkor aloqa vositalarining joriy etilishi shahar infratuzilmasini xavfsiz va barqaror boshqarishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, tabiiy ofatlar yoki texnogen hodisalar yuz bergan taqdirda, AKT yordamida evakuatsiya jarayonini samarali rejalashtirish va aholini ogohlantirish tizimlarini yo‘lga qo‘yish imkoniyati mavjud.

Raqamli platformalar va dasturiy ilovalar orqali aholining ehtiyojlari va fikrlarini tahlil qilish, shahar rivojlanishi uchun zarur bo‘lgan strategik qarorlarni qabul qilishda muhim rol o‘ynaydi. Masalan, aholining ma’lumotlarini raqamli formatda saqlash va ulardan statistik tahlillar o‘tkazish, infratuzilmani yaxshilash uchun zarur bo‘lgan ustuvor yo‘nalishlarni belgilashga yordam beradi. Shu ma’noda, raqamli texnologiyalar shahar boshqaruvining asosiy vositasi sifatida faol qo‘llanilmoqda.

Shahar infratuzilmasini boshqarishda zamonaviy yondashuvlar va AKTning joriy qilinishi nafaqat infratuzilmaning samaradorligini oshiradi, balki aholining turmush sifati va qulayligini ham sezilarli darajada yaxshilaydi. Bu jarayon, bir tomondan, resurslardan oqilona foydalanish imkoniyatini yaratgan bo‘lsa, boshqa tomondan, shaharni yanada barqaror va yashash uchun qulay hududga aylantirishga xizmat qilmoqda. Shu sababli, shahar infratuzilmasini raqamlashtirish bugungi va kelajakdagi shahar rivojlanishining ajralmas qismidir.

O‘zbekistonda AKT va shahar madaniyatini rivojlantirish: yutuqlar va muammolar

Bugungi kunda O‘zbekistonda axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) yordamida shahar madaniyatini rivojlantirish yo‘lida bir qator loyihalar amalga oshirilmoqda[7,2]. AKTning joriy etilishi aholining hayot sifatini yaxshilash, madaniy aloqalarni kengaytirish va davlat xizmatlarini soddalashtirishda muhim ahamiyat kasb etmoqda.

*Birinchi**dan*, elektron hukumat va raqamli xizmatlar tizimi tobora kengaymoqda. Xususan, my.gov.uz platformasi orqali aholiga davlat xizmatlarini onlayn olish imkoniyati yaratilgan. Ushbu platforma fuqarolarning vaqtini tejash bilan birga davlat idoralari bilan bo‘lgan muloqotni sezilarli darajada soddalashtirdi.

*Ikkinchi**dan*, aqlli shahar (smart city) loyihalari doirasida Toshkent, Samarqand va boshqa yirik shaharlarda innovatsion texnologiyalar joriy qilinmoqda. Jumladan, aqlli yoritish tizimlari,

xavfsizlik kameralarini o‘rnatish va raqamli to‘lov tizimlari kabi yechimlar shahar infratuzilmasining samaradorligini oshirishga xizmat qilmoqda. Ushbu texnologiyalar transport, energiya iste‘moli va jamoat xavfsizligini boshqarishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Uchinchidan, madaniy tadbirlar uchun raqamli platformalar faol rivojlanmoqda. O‘zbekistonda madaniyat va san‘at sohalarini raqamlashtirish borasida maxsus onlayn platformalar ishga tushirilgan bo‘lib, ular orqali konsertlar, ko‘rgazmalar va boshqa madaniy tadbirlar keng targ‘ib qilinmoqda. Ushbu platformalar madaniy merosni saqlash va uni yangi avlodlarga yetkazishda muhim rol o‘ynamoqda.

Biroq, AKTning shahar madaniyatiga joriy etilishi bir qator muammolarni ham yuzaga keltirmoqda[7,4]:

1. *Raqamli tengsizlik* – AKTdan foydalanish imkoniyatlari barcha hududlarda teng emas. Xususan, chekka hududlardagi shaharlar aholisi raqamli infratuzilma va internet bilan yetarli darajada ta‘minlanmagan. Bu esa ushbu hududlarda yashovchilarning texnologik yutuqlardan foydalanishini cheklaydi.

2. *Texnologiyalarga qaramlik* – AKTning noto‘g‘ri qo‘llanilishi insonlarning ijtimoiy muloqotini cheklashi, jismoniy faoliyatning pasayishiga olib kelishi va shaxslar orasidagi bevosita aloqalarni zaiflashtirishi mumkin. Bu holat ijtimoiy muhitda salbiy oqibatlarni yuzaga keltirishi ehtimoldan xoli emas.

3. *Shaxsiy ma‘lumotlarning xavfsizligi* – AKTning keng qo‘llanilishi bilan birga, shaxsiy ma‘lumotlar xavfsizligini ta‘minlash masalasi dolzarb bo‘lib qolmoqda. Ma‘lumotlar oqimi ortib borishi bilan ularni himoya qilish muammosi yanada murakkablashmoqda, bu esa aholining texnologiyalarga bo‘lgan ishonchini pasaytirishi mumkin[8,14].

XULOSA VA TAVSIYALAR

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) zamonaviy shahar madaniyatini rivojlantirishda o‘ziga xos asosiy omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. O‘zbekistonda AKTni joriy etish orqali davlat xizmatlari, ta‘lim, madaniyat va shahar infratuzilmasi sohalarida sezilarli yutuqlarga erishilmoqda. Bu texnologiyalar aholining turmush sifatini yaxshilashda va shaharlarni innovatsion rivojlanish sari yo‘naltirishda katta imkoniyatlar yaratmoqda.

Shu bilan birga, AKTning keng ko‘lamda qo‘llanilishi bir qator muammolarni ham keltirib chiqarmoqda. Xususan, raqamli tengsizlik, texnologiyalarga qaramlik va ma‘lumotlar xavfsizligi masalalari dolzarb muammo sifatida qolmoqda. Ushbu muammolarni hal qilish orqali AKTning barcha ijtimoiy qatlamlarga foydali va samarali bo‘lishini ta‘minlash lozim.

Tavsiyalar

AKTni shahar madaniyatini rivojlantirishda samarali qo‘llash uchun quyidagi choralarni amalga oshirish zarur:

AKT infratuzilmasini chekka hududlarda rivojlantirish: Raqamli tengsizlikni kamaytirish maqsadida chekka hududlarni yuqori tezlikdagi internet va boshqa raqamli xizmatlar bilan ta‘minlash lozim.

Raqamli savodxonlikni oshirish: Aholining texnologiyalardan foydalanish ko‘nikmalarini rivojlantirish uchun maxsus dasturlar va treninglar tashkil etish kerak. Bu, ayniqsa, yoshlardan tashqari yoshi ulug‘ fuqarolar uchun ham muhimdir.

Shaxsiy ma‘lumotlar xavfsizligini ta‘minlash: Raqamli sohada xavfsizlikni mustahkamlash uchun maxsus qonunchilik bazasini takomillashtirish va yangi texnologik himoya tizimlarini joriy etish muhimdir.

Smart-city texnologiyalarini joriy etishda aholining ehtiyojlarini inobatga olish: Shahar infratuzilmasini boshqarishda aholining fikri va talablari asosida ishlovchi texnologik yechimlarni qo‘llash lozim.

Xulosa qilib aytganda, AKTning to‘g‘ri va oqilona qo‘llanilishi shahar madaniyatini yangi bosqichga olib chiqadi. Bu nafaqat aholining turmush sifatini oshirish, balki shaharlarni ekologik, iqtisodiy va ijtimoiy jihatdan barqaror rivojlantirishga xizmat qiladi. Kelgusida AKT imkoniyatlarini yanada kengaytirish va ularni jamiyatning barcha qatlamlariga teng taqsimlashga alohida e‘tibor qaratilishi lozim. Shu tarzda, AKT o‘z imkoniyatlari orqali O‘zbekiston shaharlarini yanada qulay, xavfsiz va madaniy jihatdan boy hududlarga aylantirishga ko‘maklashadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. Mirziyoyevning 2020-yilgi parlamentga Murojaatnomasi. URL: <https://president.uz>
2. My.gov.uz – O‘zbekiston Respublikasi davlat xizmatlari yagona portali. URL: <https://my.gov.uz>
3. Toshkent shahridagi raqamli texnologiyalar bo‘yicha amaliyotlar. URL: <https://tashkentcity.uz>
4. Samarqand shahridagi Smart-city loyihalari to‘g‘risidagi ma‘lumot. URL: <https://samcity.uz>
5. O‘zbekiston Respublikasi axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligining rasmiy veb-sayti. URL: <https://mitc.uz>
6. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. AKT rivojlanish ko‘rsatkichlari haqida hisobot. URL: <https://stat.uz>
7. World Economic Forum. *The Future of Smart Cities: Embracing Digital Transformation*. Geneva: WEF, 2021.
8. UNESCO. *ICT in Education: A Global Perspective*. Parij: UNESCO Press, 2019.